

Hebrew and World Literature For *Olim*

ספרות עברית וכללית לעולים חדשים

Instructions to examinees

- א. Duration of exam: Two and a half hours
- ב. Exam structure and breakdown of points:
This exam consists of four parts.
Part I: Poetry (Medieval Poetry, the Poetry of Bialik, the Poetry of Leah Goldberg)
Part II: Short Story
Part III: Drama
Part IV: Novel and Novella
Part I (Poetry — 32 points) is **required**.
Of Parts II, III and IV, choose two parts and answer the questions according to the instructions for each part (each part — 34 points).

ג. Material that may be used during the exam:

- (1) A Hebrew-other language / other language-Hebrew dictionary
(2) A list of works

ד. Special instructions:

- (1) At the beginning of each answer, write the number of the part and the number of the question you are answering.
(2) Do not use examples from the same work in more than one answer.
(3) Internal examinees: You must attach the printed list of works studied in class to the answer booklet.
External and "*nivhanei mishne*" examinees:
You will be given a list of works.

Write only in the answer booklet. Write "טיוטה" at the top of each draft page. If you write draft material outside the answer booklet, your exam may be disqualified.

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שתיים וחצי שעות.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה:

בשאלון זה ארבעה פרקים.
פרק ראשון: שירה (שירת ימי הביניים, שירת ביאליק, שירת לאה גולדברג)
פרק שני: סיפור קצר
פרק שלישי: דרמה
פרק רביעי: רומאן ונובלה
הפרק הראשון (שירה — 32 נקודות) הוא חובה.
משלושת הפרקים: השני, השלישי והרביעי יש לבחור בשני פרקים, ולענות על השאלות לפי ההוראות בכל פרק (לכל פרק — 34 נקודות).

ג. חומר עזר מותר בשימוש:

- (1) מילון עברי-לועזי / לועזי-עברי
(2) רשימת יצירות

ד. הוראות מיוחדות:

- (1) רשום בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה שבחרת להשיב עליה.
(2) אין להדגים באמצעות אותה יצירה בתשובות שונות.
(3) לנבחנים אינטרניים: חובה לצרף למחברת הבחינה את רשימת היצירות שנלמדו.
לנבחנים אקסטרניים ונבחני משנה: תימסר רשימת יצירות.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה. כתיבת טיוטות בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

Good Luck!

בהצלחה!

Questions

Part I – Poetry

(Medieval Poetry, the Poetry of Bialik, the Poetry of Leah Goldberg)

Note: This part is required.

Answer two of the questions 1-10 (each question – 16 points).

Medieval Poetry [שירת ימי הביניים]

1. Read the following poem and answer the question below.

לבי במזרח / יהודה הלוי

לבי במזרח ואנכי בסוף מערב – / איך אטעמה את אשר אכל ואיך יערב?
איכה אשלים נדרי ואסרי, בעוד / ציון בקבל אדום ואני בקבל ערב?
יכל בעיני עזב כל טוב ספרד, כמו / יקר בעיני ראות עפרות דביר נחרב!

Explain how the contrasts in the poem express the poet's distress. Give an example/examples to support your answer.

2. Read the following poem and answer the question below.

יפה נוף / יהודה הלוי

יפה נוף, משובש תבל, קריה למלך רב, / לך נכספה נפשי מפאתי מערב!
המון רחמי נכמר כי אזכרה קדם, / כבודך אשר גלה ונוף אשר חרב.
ומי יתגני על פנפי נשרים, עד / ארוה בדמעותי עפר ויתערב!
דרשתיה, ואם מלכך אין בד ואם במקום / צרי גלעדך – נחש שרף וגם עקרב.
הלא את אבניך אחונן ואשקם / וטעם רגביך לפי מדבש יערב! 5

Explain the fifth stanza [בית] of the poem, and explain, too, how it portrays the emotions that the poet is expressing in the poem.

3. Read the following poem and answer the question below.

הבא מבול / יהודה הלוי

הבא מבול ושם תבל חרבה? / ואין לראות פני ארץ חרבה,
ואין אדם ואין חיה ואין עוף- / הסף הכל ושכבו מעצבה?
ובראות הר ושוחה לי מנוחה, / וארץ הערבה לי ערבה.
ואשגיח לכל עבר ואין כל, / אבל מים ושמים ותבה,
ולויתן בהרתיחו מצולה, / ואחשב כי תהום יחשב לשיבה.
ולב הים יכחש באניה / כאלו היא ביד הים גנבה!
וים יזעף ונפשי תעלה, כי / אלי מקדש אלהיה קרבה.

Describe and explain the experience of the journey described throughout the poem.

The Poetry of Bialik

4. Read the following poem and answer the question below.

הַכְּנִיסִינִי תַּחַת כְּנָפֶךָ / חיים נחמן ביאליק

בית 1
הַכְּנִיסִינִי תַּחַת כְּנָפֶךָ,
וְהִי לִי אִם וְאַחֻזָּה,
וְהִי חִיקָךְ מְקַלֵּט רֹאשִׁי,
קוֹרֵת־פְּלוֹתַי הַנִּדְחוֹת.

בית 2
וּבָעֵת רַחֲמִים, בֵּין־הַשְּׁמָשׁוֹת,
שְׁחִי וְאַגֵּל לָךְ סוּד יְסוּרִי:
אוֹמְרִים, יֵשׁ בְּעוֹלָם נְעוּרִים –
הֵיכֵן נְעוּרִי?

בית 3
וְעוֹד רָז אֶחָד לָךְ אֶתְּנֶדָּה:
נִפְשִׁי נִשְׂרָפָה בְּלֹהָבָה;
אוֹמְרִים, אֶהְבֶּה יֵשׁ בְּעוֹלָם –
מִה־זֹּאת אֶהְבֶּה?

בית 4
הַכּוֹכָבִים רָמוּ אוֹתִי,
הָיָה חֲלוּם – אָךְ גַּם הוּא עֶבֶר;
עָתָה אֵין לִי כְּלוּם בְּעוֹלָם –
אֵין לִי דָבָר.

בית 5
הַכְּנִיסִינִי תַּחַת כְּנָפֶךָ,
וְהִי לִי אִם וְאַחֻזָּה,
וְהִי חִיקָךְ מְקַלֵּט רֹאשִׁי,
קוֹרֵת־פְּלוֹתַי הַנִּדְחוֹת.

Many of Bialik's love poems express a hope of forming a relationship with a woman, together with frustration and disappointment at the possibility of achieving such a relationship. Explain, using examples, how this complexity is expressed in the poem "הַכְּנִיסִינִי תַּחַת כְּנָפֶךָ".

5. Read the following poem and answer the question below.

צִפּוֹרֵת / חיים נחמן ביאליק

בית 4
וְהִנֵּה נִקְלָעָה צִפּוֹרֵת כְּפָרַח בְּקִצָּה
שָׁעַר מַחְלֻפֶּתֶךָ הַמְפֹּזָה עַל־הַמַּחְגָּרֶת,
וְכִמּוֹ רָמְזָה לִּי: בְּחֹר, קוֹם שְׁקֵה־לָּהּ, וְדָמָה
אֵלַי הַצִּפּוֹרֵת!
אוּלַם אַתָּה – הַהֲרֹגְשֵׁת בַּצִּפּוֹרֵת וְבִי?
הַהֲרֹגְשֵׁת, כִּי גַם־נִפְשִׁי נִתּוּנָה בְּשָׁבִי,
וּמִפְּרֻפְרֶת וּתְלוּאָה, וּמִצִּפָּה לִישׁוּעָה
בְּמַחְלֻפֶּתֶךָ הַקְּלוּעָה?

בית 5
וּבְעֵינַיִךְ שׁוּב אֲצִיץ וְאֶבְקֶשׁ שֵׁם תְּשׁוּבָה –
וְכַבְתָּחֶלֶה הֵן צְנוּעוֹת, שְׁתֵּי יוֹנֵי הַחֹן;
מֵה־לִּי צְנִיעוֹת עֵינַיִךְ – וּמַחְלֻפֶּתֶךָ מְשׁוּבָה,
הִיא אוֹמֶרֶת לִּי: הֵן!
מִהָרִי, מִהָרִי, אַחֲוֵתִי, נְבוּאָה הִיעָרָה,
תַּחַת חֶפֶת אֲשֶׁרִיו לָךְ כָּל־נִפְשִׁי אֶפִיקָה,
וְאַתָּה כָּל־אַהֲבָתִי הַתְּלוּיָה בְּשִׁעָרָה
נִמִּית שְׁנִינִי בְּנִשְׁיָקָה.

בית 1
כָּל־הָעוֹלָם טוֹבֵעַ בְּאוֹר וּבִשְׁמִיר,
אוֹצְרוֹת חַיִּים לֹא־שִׁעְרָתִים מְסַבִּיב מִתְרַחֲשִׁים,
וּבְמִשְׁעַל הַנִּמְתָּח בֵּין יַעַר וְנִיר
שְׁנִינִי הוֹלְכִים וְהוֹלְכִים, לְשִׁבְלֵנוּ אֵין קֶץ,
אֶפְסוֹנוּ שְׂבָלִים, כְּתֵרוֹנוּ צִפּוֹרוֹת,
וּבַחֲנִיתוֹת שְׁלִיזָהּ יִפְגְּעֵנוּ כָּל־עֵץ
וּבְצִאָלֵי צִמְרוֹת.

בית 2
הַדְּמוּת כְּרוּב אִם עַב קָלָה בְּרוּם עוֹלָם רִפְרָפָה?
אָךְ גַּם־הִיא חֵישׁ הַפְּלִיגָה לְמַדִּינַת הָיִם –
וְאַתָּה הָרְהוּרִי הַטְּהוֹר כְּמוֹהַ וְרֵם
נִשְׁאָה עֲמָה לְנֶצַח עַל־כֶּתֶף.
וְשׁוּב זֶהר רָקִיעַ, וְשׁוּב תִּכְלַת בְּלִי־סוֹף,
אַתָּה הוֹלְכֶת בְּרֹאשׁ וְאֵנִי כְּרוּף אַחֲרֶיךָ,
וּבְקִמּוֹתַי הַמְּלֹאוֹת הַשְׁתַּרְעַה הַנוֹף,
וְהַכֹּל בְּהִיר בּוֹ כְּמוֹ בְּעֵינַיִךְ.

בית 3
רָגַע אֶחָד לִי נִדְמָה: בְּיַעַר הַלָּז,
הַמֶּאֱפִיל וּמִשְׁיַב צָנְתוֹ עָלֵינוּ,
גָּנוּז מְטֻמָּן מִסְתָּרִים, הַמְּשַׁמֵּר מֵאֶז
וּמֵעוֹלָם לְשְׁנִינִי –
פֶּתְאִם רָחֶפָה הַקֶּמָּה – וּמִפָּה אֲלִי־פָה
עֶבֶר רֶטֶט קֶרְנִים עַל־פְּנֵי הָאוֹקֵינוֹס.
הוּא, מִי הַשְּׁלִיג עָלֵינוּ – וּבִשְׁפַע כְּזָה,
חֵיל צִפּוֹרוֹת לְבָנוֹת?

Many of Bialik's love poems express a hope of forming a relationship with a woman, together with frustration and disappointment at the possibility of achieving such a relationship.

Explain, using examples, how this complexity is expressed in the poem "ציפורת".

6. Read the following poem and answer the question below.

עם דמדומי החמה / חיים נחמן ביאליק

בית 1 עם דמדומי החמה אלה הלון נאגשי
ועלי התרפקי,
לפתי היטב צוארי, שימי ראשך על ראשי –
וכה עמי תדבקי.

בית 4 הם האיים הרחוקים, העולמות הגבהים
זו בחלומות ראינום;
שעשוננו לגרים תחת כל השמים,
וחיינו – לגיהנם.

בית 2 ומחשקים ודבקים, אלה הזהר הנורא
דומם נשא עינינו;
ושלחנו לחפשי על פני ימי האורה
כל ההורי לבנו.

בית 5 המה איי הזהב זו צמאנו אליהם
כאל ארץ מולדת;
שכל כוכבי הליל רמזו לנו עליהם
באור קרן רועדת.

בית 3 והתנשאו למרום ביעף שוקק כיונים,
ובמרחק יפליגו, יאבדו;
ועל פני רכסי ארגמן, אייזה אדמונים,
ביעף דומם ירדו.

בית 6 ועליהם נשאנו בליירע ועמית
כשני פרחים בציה;
כשני אבדים המבקשים אבדה עולמית
על פני ארץ נכריה.

Many of Bialik's love poems express a hope of forming a relationship with a woman, together with frustration and disappointment at the possibility of achieving such a relationship.

Explain, using examples, how this complexity is expressed in the poem "עם דמדומי החמה".

The Poetry of Leah Goldberg

7. Read the following poem and answer the question below.

הַאֲמָנָם עוֹד יָבוֹאוּ יָמִים בְּסִלְיָהָ וּבְחֶסֶד / לאה גולדברג

בית 1 הַאֲמָנָם עוֹד יָבוֹאוּ יָמִים בְּסִלְיָהָ וּבְחֶסֶד,
וְתִלְכִי בַשָּׂדֶה, וְתִלְכִי בּוֹ כְּהֶלֶךְ הַתָּם,
וּמִחֲשׂוֹף כִּפְּרִיגֶלֶךְ יִלְטֹף בְּעָלִי הָאֶסְפָּסֶת,
אוֹ שֶׁלִּפְי־שִׁבְלִים יִדְקְרוּ וְתִמְתַּק דְּקִירָתָם.

בית 2 אוֹ מָטָר יִשְׁיֶגֶךְ בַּעֲדַת טְפוֹתָיו הַדּוֹפְקֹת
עַל כְּתַפִּי, חֲזָף, צֹאֲרֶה, וְרֹאשׁוֹ רַעְנָן.
וְתִלְכִי בַשָּׂדֶה הָרֹטֵב וְיָרֵחַב בֶּן הַשָּׁקֵט
כְּאוֹר בְּשׂוּלֵי הָעֵנָן.

בית 3 וְנִשְׁמַתְּ אֶת רִיחוֹ שֶׁל הַתָּלֶם נָשִׁים וְרָגַע,
וְרֹאיתְּ אֶת הַשָּׁמֶשׁ בְּרֹאֵי־הַשְּׁלוּלִית הָזֶהָב,
וּפְשׁוּטִים הַדְּבָרִים וְחַיִּים, וּמִתָּר בָּם לְנֹגַע,
וּמִתָּר, וּמִתָּר לָאֶהָב.

בית 4 אַתְּ תִלְכִי בַשָּׂדֶה. לְבִדְךָ. לֹא נִצְרָכֶת בְּלֶהֱט
הַשְּׂרָפוֹת, בְּדָרְכִים שְׁסָמְרוּ מְאִימָה וּמָדָם.
וּבִישָׁר־לֵבָב שׁוֹב תִּהְיִי עֲנוּהָ וְנִכְנָעַת
כְּאֶחָד הַדְּשָׁאִים, כְּאֶחָד הָאֲדָם.

Explain, using examples, how the tension between distress and despair, on the one hand, and hope, on the other, are expressed in the different scenes portrayed in the poem.

8. Read the following poem and answer the question below.

אֶרֶן / לאה גולדברג

בית 1 כָּאֵן לֹא אֶשְׁמַע אֶת קוֹל הַקּוֹמָה.

כָּאֵן לֹא יִחַבֵּשׁ הָעֵץ מִצְנָפֶת שְׁלֵג,

אֲבָל בְּצֵל הָאֲרָנִים הָאֵלֶּה

כָּל יְלֻדוֹתֵי שְׁקֵמָה לְתַחֲמָה.

בית 2 צִלְצוֹל הַמַּחֲטִּיִּם: הִיָּה הִיָּה ---

אֶקְרָא מוֹלְדָת לְמַרְחֵב־הַשְּׁלֵג,

לְקֹרַח יִרְמְרֵם כּוֹבֵל הַפֶּלֶג,

לְלִשׁוֹן הַשִּׁיר בְּאֶרֶץ נִכְרִיָּה.

בית 3 אוֹלֵי רֶק צִפְרֵי־מָסַע יוֹדְעוֹת -

כְּשֶׁהֵן תְּלוּיוֹת בֵּין אֶרֶץ וְשָׁמַיִם -

אֶת זֶה הַכָּאֵב שֶׁל שְׁתֵּי הַמּוֹלְדוֹת.

בית 4 אֶתְכֶם אֲנִי נִשְׁתַּלְתִּי פַעַמִּים,

אֶתְכֶם אֲנִי צִמַּחְתִּי, אֲרָנִים,

וְשִׁרְשֵׁי בְּשָׁנִי נוֹפִים שׁוֹנִים.

What do the migrating birds [ציפורי המסע] symbolize in the poem? Explain, using an example/ examples, how they help to portray the meaning of the poem.

9. Below is Sonnet ב from the sonnet cycle "שירי אהבה מספר עתיק" by Leah Goldberg, which starts with the words "ולא היה בינינו אלא זהר". Read the sonnet and answer the question that follows.

ולא היה בינינו אלא זהר
ענו של השכמה ברחוב כפרי
ולבלובו של גן בטרום פרי
בלבן תפרחתו יפת התאר.

ומה מאד צחקת באמרי
כי אל השחר הענג כווד
אקרב ואקטפנו למזכרת
ואשמרנו בין דפי ספרי.

את זרועה נשאת, התזכר?
והנידות אט ענף תפוח,
ועל ראשי ירד מטר צחור.

מאחורי גבך הכפר געור,
החלונות נצטלצלו עם רוח –
ולא היה בינינו אלא אור.

Choose two of the stanzas in the poem, and explain how these stanzas express the poet's point of view regarding the relationship between her and her beloved.

10. Below is the poem cycle "הסתכלות בדבורה". Read it and answer the question below.

הסתכלות בדבורה / לאה גולדברג

א	ב
בְּרִבּוּעַ חֲלוֹן מוֹאֵר – עַל שְׁמֵשָׁה, מִבְּחוּץ, צִלְלִית שֶׁל דְּבוּרָה כְּמַעֵט אֵין לְרֹאוֹת אֶת כְּנָפֶיהָ.	בְּשֶׁמֶשׁ הִיא הִיָּתָה עָלָה זָהָב נוֹפֵל, בְּפֶרֶחַ הִיא הִיָּתָה טֶפֶה שֶׁל דָּבֵשׁ אָפֵל, וְאֶגֶל טֹל בְּנַחִיל שֶׁל כּוֹכָבִים – וּפֶה הִיא צֵל.
הַפּוֹכָה. גּוֹף צָר. שֵׁשׁ רַגְלִים דְּקוֹת – בְּגִלּוּי עִירֹם, בְּאִיּוֹם מְכַעֵר זוֹחֶלֶת דְּבוּרָה.	מְלָה אַחַת שֶׁל שִׁיר בְּנַחִיל הַמְּצִלְצֵל, בְּשׁוֹרֵת רָצוֹן נִמְרָץ בְּתוֹךְ שָׂרֵב עֵצִל, תְּנוּעַת הָאוֹר בְּאֶפֶר דְּמָדוּמִים – וּפֶה הִיא צֵל.
אֵיךְ נִכְתִּיר אוֹתָהּ בְּדִבְרֵי שִׁירָה? אֵיךְ נִשְׁיֵר וּמָה? יָבוֹא יֶלֶד קָטָן וַיֹּאמֶר: הַמְּלָכָה עִירְמָה.	מִדְּבַשֶּׁף? מִי יִזְכֹּר אֶת דְּבַשֶּׁף? הוּא שָׁם, הֶרְחָק, בְּכַוֵּנָה. כָּאֵן, בְּשֶׁמֶשָׁה מוֹאֲרָה, גּוֹפֶף, רֹאשֶׁף – כֶּלֶף עֶקֶץ, שְׂנָאָה אִין־אוֹנִים עֲלוּבָה וְעוֹרָה. הַפֶּחַד הוֹרֵג. הַשְּׁמֵרִי לְנִפְשֶׁךָ.

The last stanza of Poem א ends with the lines: יָבוֹא יֶלֶד קָטָן וַיֹּאמֶר:
הַמְּלָכָה עִירְמָה.

Explain how these lines help to convey the meaning of the poem. Give an example/examples to support your answer from two of the poems (א-ג) in this poem cycle.

Part II – Short Story

If you choose this part, answer two of the questions 11-13 (each question - 17 points.)

Note: Do not use examples from the same work in more than one answer.

Note: For Questions 11-12, do not base your answers on the story "חלום בדמי כבוד" by Germaw Mengistu.

11. Below is a list of literary devices used in characterization:

- analogy between characters or between situations
- descriptions of nature or of surroundings
- the character's name
- the character's physical appearance.

Choose two of these devices, and explain how they are used to characterize a central character in a short story you studied.

12. Describe the relationships between the main character and other characters in a short story you studied, and explain how these relationships help to portray the meaning of the story.

13. חלום בדמי כבוד / גרמאו מנגיסטו

Below is a dialogue between Emawayish Menase [אמאוייש מנשה] and Cohen Eyob Bettebebu [כהן איוב בטיבבו], taken from the end of the story "חלום בדמי כבוד".

Read this dialogue and answer the question that follows.

"בטיבבו, הגשמנו חלום", אמרתי, בחיי בטיבבו קראתי לו; והוא נאנח אנחה כבדה ואמר, "הגשמנו חלום בדמי כבוד".

Explain how the meaning of the story is expressed in the words spoken by Emawayish Menase and the words spoken by Cohen Eyob Bettebebu.

Part III – Drama

If you choose this part, answer one of the questions 14–19 (34 points).

Sophocles' Tragedies: "אנטיגונה", "אדיפוס המלך":

Shakespeare's Tragedies: "המלט", "המלך ליר", "מקבת", "אותלו", "רומיאו ויוליה", "ארתור"

14. Describe the ending of the tragedy you studied, and explain why this ending is inevitable.

Base your answer on the character of the tragic hero and on the unfolding of the plot.

אנטיגונה

15. Answer both items, א and ב, below.

- א. One of the central themes in the tragedy *Antigone* is the relations between the ruler and the citizens.

Explain, giving an example/examples, how this theme is expressed in key scenes in the tragedy. (26 points)

- ב. Are the relations between ruler and citizens, as portrayed in this tragedy, still relevant nowadays? Explain your answer, giving an example/examples. (8 points)

אדיפוס המלך

16. The search for truth is a central theme of the tragedy *Oedipus the King*.

Explain, using examples, how this theme is expressed in this tragedy.

Shakespeare's Tragedies: "המלט", "המלך ליר", "מקבת", "אותלו", "רומיאו ויוליה", "ארתור"

17. The tragic heroes of Shakespeare's tragedies have a mistaken understanding of reality.

In the Shakespeare tragedy you studied, what mistake does the tragic hero make in understanding reality? Explain the consequences of this mistake. Give an example/examples to support your answer.

Modern Play (from the 19th or 20th century)

18. Describe two secondary characters in the modern play you studied, and explain the role of each of them. Give examples to support your answer.

19. Negative traits of the main characters often express problems that are prevalent in the society surrounding them.

Based on the modern play you studied, explain this statement, giving an example/examples to support your answer.

Part IV – Novel and Novella

If you choose this part, answer one of the questions 20-21 (34 points).

- 20.** Describe two events in the novel or novella you studied, and explain how each of these events helps to portray the meaning of the work.
- 21.** Describe the difficulties facing the main character of the novel or novella you studied, and explain whether this character succeeds in overcoming these difficulties.

Good Luck!

All rights reserved by the State of Israel.
No part of this document may be copied or disseminated
without permission from the Ministry of Education.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך